

Наталія Коваль

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів
факультету романо-германської філології,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
orcid.org/0000-0003-3976-8503
Одеса, Україна, тел. +380674895085
koval0605@gmail.com

Просодія територіальних діалектів США

Анотація. Це дослідження присвячене вивченню інтонаційного оформлення регіонально маркованого тексту. У фокусі уваги даного дослідження знаходиться американський варіант англійської мови (АМА). Незважаючи на великий експериментально фонетичний матеріал, накопичений в області дослідження територіальної диференціації вимови в США, інтонаційні особливості регіональних діалектів залишаються поки недостатньо освітленими. Таким чином, актуальність дослідження обумовлюється необхідністю комплексного вивчення всіх інтонаційних параметрів, що характеризують мову носіїв територіальних діалектів АМА. Мовна ситуація в США характеризується наявністю явища «диглосії». Термін «диглосія» позначає вживання в одному і тому ж мовному колективі як літературної норми, так і її варіантів, діалектів, а також взаємодію діалектів однієї і тієї ж мови між собою в мові індивіда. Для території Сполучених Штатів Америки характерна унікальна мовна ситуація, яка дає можливість вивчення регіональної варіативності АМА, і тому вона привертає увагу численних дослідників. Проведений акустичний експеримент дозволив автору розробити класифікацію територіальних діалектів американського варіанту мови. За основу цієї класифікації був узятий інтонаційний критерій (відмінності у синтагматичному членуванні речення, показників мінімального, максимального та середнього значень ЧОТ (частота основного тону), діапазоні звучання та дистрибуції термінальних тонів). Згідно даним критерієм регіональні діалекти американського варіанту англійської мови поділяються на п'ять основних типів: Північний; Північно-Східний; Середньо-Західний; західний; Південний. Як видно з наведеної вище класифікації, ступінь варіювання, інтонаційних параметрів вище по осі Північ – Південь, ніж по осі Захід – Схід. Це підтверджує теорію Девіда Кристала про те, що початковий поділ поселень на Південні та Північно-Східні впливає і на стан сучасних територіальних діалектів США. Таким чином, можна зробити висновок про те, що мова носіїв територіальних діалектів в АМА

характеризується більшою варіативністю на сегментному рівні в порівнянні з супрасегментних. Найбільш показовим інтонаційним параметром з'явився частотний діапазон, який звужується в міру просування з Півдня на Північ, а в Західних та Середньо-Західних діалектах займає проміжне положення.

Ключові слова: електронно-акустичний аналіз, регіональна вимова, мелодика, інтонація, частота основного тону (ЧОТ), інтенсивність, темп, синтагма.

Abstract. The article is dedicated to the study of intonation of regionally marked text. The focus of the research is the American version of English (AmA). Despite the large experimental phonetic material accumulated in the study of territorial differentiation of pronunciation in the United States, the intonation features of regional dialects remain insufficiently elucidated. Thus, the relevance of the study is due to the need for a comprehensive study of all intonation parameters that characterize the language of the territorial dialects' speakers. The language situation in the United States is characterized by the presence of "diglossia" phenomenon. The term "diglossia" refers to the use in the same language group both a literary norm and its variants, dialects, as well as the interaction of dialects of the same language with each other in the individual's language. The territory of the United States of America has a unique language situation, which makes it possible to study the regional variability of the AmA, and therefore it attracts the attention of many researchers. The acoustic experiment allowed the author to develop a classification of territorial dialects of the American version of English. This classification was based on the intonation criterion (differences in syntagmatic sentence structure, indicators of minimum, maximum and average data of FOT (frequency of the main tone), sound range and distribution of terminal tones). According to this criterion, the regional dialects of the American version of English are divided into five main types: Northern, Northeastern, Midwest, West, and Southern. As can be seen from the above-mentioned classification, the degree of variation, intonation parameters are higher on the axis North – South than on the axis West – East. This confirms David Crystal's theory that the initial division of settlements in the South and Northeast also affects the state of modern US territorial dialects. Thus, we can conclude that the language of territorial dialects' speakers is characterized by a greater variability at the segmental level compared to suprasegmental one. The most indicative intonation parameter was the frequency range, which narrows as it moves from South to North, and in the Western and Mid-Western dialects occupies an intermediate position.

Keywords: electronic-acoustic analysis, regional pronunciation, melodics, intonation, frequency of the main tone (FOT), intensity, tempo, syntagma.

Вступ. Це дослідження присвячене вивченню інтонаційного оформлення регіонально маркованого тексту. У фокусі уваги даного дослідження знаходиться американський варіант англійської мови (АМА). Незважаючи на

великий експериментально фонетичний матеріал, накопичений в області дослідження територіальної диференціації вимови в США, інтонаційні особливості регіональних діалектів залишаються поки недостатньо освітленими.

Таким чином, актуальність дослідження обумовлюється необхідністю комплексного вивчення всіх інтонаційних параметрів, що характеризують мову носіїв територіальних діалектів АМА.

Мовна ситуація в США характеризується наявністю явища «диглосії». Термін «диглосія» позначає вживання в одному і тому ж мовному колективі як літературної норми, так і її варіантів, діалектів, а також взаємодію діалектів однієї і тієї ж мови між собою в мові індивіда.

Для території Сполучених Штатів Америки характерна унікальна мовна ситуація, яка дає можливість вивчення регіональної варіативності АМА, і тому вона привертає увагу численних дослідників. Зокрема, різні аспекти регіональної варіативності АМА вивчалися такими лінгвістами, як Д.А. Шахбагова [12], Ю.А. Соболев [11], А.А. Агальцов [1], Е.А. Бабушкіна [2], Н. Kurath [20], R.I. McDavid [24], F.C. Cassidy [18], D. Preston [25], С. Carver [17], W. Labov [22] і так далі.

Останнім часом все більш популярним стає соціолінгвістичний підхід до вивчення варіативної вимови. Ця проблема отримала відображення в роботах Р.І. Макдевіда [7], А.Д. Швейцера [13], Т.В. Шевченко [14], Д.І. Полетаєва [9], Н.В. Пальченко [8], Е.Ю. Романовой [10], М.В. Якутіной [15], Р. Trudgill [26; 27], W. Labov [21; 23], L. Campbell [16] і так далі.

Об'єктом дослідження є територіальна варіативність американського варіанту англійської мови. Мета даного дослідження полягає в описі інтонаційних особливостей оформлення регіонально маркованого тексту, а також розробці класифікації територіальних діалектів АМА за інтонаційним критерієм.

Експериментальний корпус дослідження склали 26 уривків записи читання тексту з книги «Fingal's gost» (загальний обсяг звучання 35 хвилин).

Методологія та методи дослідження: 1) критичний аналіз концепцій, наявних у літературі з досліджуваної проблеми; 2) лінгвістичний аналіз звукозаписів монологічних текстів; 3) акустичний аналіз мовленнєвого матеріалу за допомогою комп'ютерної програми WinCECIL; 4) елементарна математико-статистична обробка даних, отриманих в ході аналізу експериментального матеріалу. Відповідно до завдань дослідження в матеріали корпусу дослідження увійшли записи читання згаданого вище тексту, представлені соціально немаркованими носіями територіальних діалектів США. Диктори були різної статі (13 чоловіків та 13 жінок), віку (від 20 до 59 років), рівня освіти (9 осіб мають вищу освіту, 8 студентів, інші мають середню спеціальну освіту).

У даній роботі при вивченні просодичних особливостей територіальних типів вимови застосовувалися якісні (суб'єктивні) та кількісні (об'єктивні)

методи дослідження. До якісного аналізу ставилися лінгвістичний та експертний види аналізу. Кількісний (об'єктивний) аналіз включав статистичний аналіз та динамічний функціональний аналіз, який полягає в побудові узагальненого інтонаційного контуру (ОВК), методика обчислення якого була запропонована в ЛЕФ ОНУ [26,15-16]. ОVK представляється у вигляді ланцюжка нормованих середньоарифметичних значень частоти основного тону (ЧОТ) у 15 зазначених крапках структурних елементів висловлювання та дозволяє виявити особливості інтонаційної організації різних територіальних типів вимови англійської мови.

Електронно-акустичний аналіз проводився за методикою, розробленою на кафедрі теоретичної та прикладної фонетики ОНУ імені І.І. Мечникова (Т.А. Бровченко, В.Г. Волошиним [25; 26]). Аналіз був виконаний за допомогою комп'ютерної програми WinSECIL. Дана програма призначена для введення, обробки та дослідження звукових сигналів

В ході аналізу були обчислені значення акустичних параметрів ЧОТ, тривалості та інтенсивності. Абсолютна тривалість сегментів замірялась по курсору часу на осцилограмі у мс. Аналіз **параметрів ЧОТ** включав розгляд наступних параметрів: максимальне значення ЧОТ (найвища точка, зазначена в реалізації); мінімальне значення ЧОТ (найнижча точка, зазначена в реалізації); середня ЧОТ синтагми; діапазон ЧОТ (різниця між максимальним та мінімальним значеннями ЧОТ в пт). Аналіз **динамічних характеристик**, яким на акустичному рівні відповідає інтенсивність, включав наступне: абсолютні максимальні значення інтенсивності (Інт.макс) (максимальна точка, зазначена в реалізації); абсолютні мінімальні значення інтенсивності (Інт.мін) (мінімальна точка, зазначена в реалізації); середнє значення інтенсивності в синтагме (усереднене значення всіх лінійних вимірювань). **Темпоральні характеристики** вищевказаних дикторів розглядалися з урахуванням наступних параметрів: загальний час прочитання тексту (хв + сек); середня тривалість складу (СДС) в мс; кількість та тривалість різних видів пауз; співвідношення часу фонації до часу паузації (у відн. од.). За результатами аналізу типи пауз по тривалості розподілилися наступним чином: свержкороткі: до 100 мс; короткі від 100 мс до 500 мс; середні від 500 мс до 800 мс.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мелодика – найбільш інформативний та найважливіший компонент інтонації. Під мелодикою зазвичай розуміють зміна висоти основного тону протягом висловлювання. Експериментальний аналіз показав переважання одно- і двоскладових низьких предтактов в мові дикторів.

Головною частиною акцентно-мелодійного контуру є шкала. У більшості випадків, акцентно-мелодійний контур фраз в експериментальному матеріалі складається з шкали, термінального тону та затакту. Переважаючими типами мелодійної шкали є змінна та низька рівна шкали.

Слід зазначити, що мова дикторів характеризується наявністю низького висхідного термінального тону, що пояснюється, в першу чергу, переважанням в тексті незакінчених (нефінальних) інтонаційних груп. Завершення синтагми оформляються спадними або рівними тонами. Глибоке падіння тону зустрічається рідко. Переважним типом мелодійної шкали в мові носіїв Південних діалектів * є sliding scale. (*Дані, отримані в ході аналізу значень ЧОТ, дозволили нам виділити 5 груп територіальних діалектів. Північну групу склали наступні штати: Міннесота, Вісконсін, Айова, Іллінойс, Огайо. Північно-Східна група включає штати Нью-Йорк, Массачусетс, Пенсільванія, Коннектикут, Мен. Західна група представлена Каліфорнією, Середньо-Західна – штатом Канзас. Штати Техас, Луїзіана, Арканзас, Алабама, Джорджія, Теннессі були об'єднані в Південну групу діалектів).

Оформлення висловлювань за допомогою низької рівної мелодійної шкали характерно переважно для мови носіїв Північних, Північно-Східних, та Середньо-Західних діалектів. У промові носіїв Західних діалектів завершення фраз оформляється за допомогою низького висхідного тону (Low Rise). У діалектах Середнього Заходу переважає рівний термінальний тон (Mid Level).

Для мелодійного оформлення фраз носіїв інших територіальних діалектів характерний низький спадний (Low Fall) або високий спадний (High Fall) термінальний тон (див. таблицю 1).

Таблиця 1.

Частотність вживання термінальних тонів в регіональних групах (у%)

Регіон	Low Fall	Low Rise	Mid Level	High Fall
Північ	45	-	30	25
Північний Схід	37	-	26	37
Середній Захід	26	4	54	18
Захід	28	37	19	16
Південь	38	12	20	30

Дані, отримані в ході електроакустичного експерименту, дозволяють простежити відмінності частотних характеристик в реалізаціях 26 дикторів з 18 штатів: Міннесота (1 диктор), Огайо (2 диктора), Вісконсін (1 диктор), Іллінойс (2 диктора), Айова (1 диктор); Нью-Йорк (2 диктора), Массачусетс (2 диктора), Пенсільванія (1 диктор), Коннектикут (1 диктор), Мен (1 диктор); Каліфорнія (2 диктора), Канзас (2 диктора); Техас (2 диктора), Луїзіана (1 диктор), Джорджія (1 диктор), Алабама (1 диктор), Теннессі (1 диктор), Арканзас (2 диктора).

Результати порівняльного аналізу 26 уривків читання тексту доводять, що значення мінімального, максимального та середнього рівня ЧОТ варіюються в залежності від того географічного ареалу, в якому проживає той чи інший диктор. Так, наприклад, було виявлено, що мінімальний рівень ЧОТ у дикторів-жінок з Південних штатів (Алабама, Теннессі, Техас) склав ~ 68 Гц, Західних (Каліфорнія) – ~ 79 Гц, Середньо-Західних (Канзас) – ~ 108 Гц,

Північно-Східних (Нью-Йорк, Массачусетс) – ~ 132 Гц, Північних (Вісконсін, Айова, Міннесота) – ~ 172 Гц. У чоловіків, мінімальні значення ЧОТ виявилися наступними: ~ 74 Гц (Північно–Східні штати – Массачусетс, Мен, Пенсільванія), ~ 77 Гц (Західні штати – Каліфорнія), ~ 90 Гц (Північні штати – Вісконсін, Міннесота), ~ 105 Гц (Південні штати – Арканзас, Теннессі, Луїзіана), ~ 117 Гц (Середній Захід – Канзас).

Аналіз показників максимального та середнього рівнів ЧОТ також підтверджує існування територіальних відмінностей. Значення максимального рівня ЧОТ в жіночих реалізаціях зростають у міру просування з Півдня на Північ (від 232 Гц в Південних штатах до 495 Гц в Північних штатах), в чоловічих реалізаціях картина діаметрально протилежна: значення максимального рівня ЧОТ зменшуються з півдня на північ (від 457 Гц в Південних штатах до 148 Гц в Південно-Східних штатах). Найменший середній рівень ЧОТ серед дикторів – жінок склав 132 Гц (Південь), серед дикторів чоловіків – 92 Гц (Північний Схід). Найбільші показники середнього рівня ЧОТ характеризують жіночу мову в Північних штатах (220 Гц), та чоловічу мову у Південних штатах (163 Гц). Цифри, наведені в таблиці 2, наочно демонструють ступінь варіювання частотних характеристик залежно від територіальної приналежності мовця.

Таблиця 2.

Залежність частотних показників від територіальної приналежності мовця

2.1. Диктори-жінки

Регіон	ЧОТ макс. (Гц)	ЧОТ мін. (Гц)	ЧОТ сер. (Гц)
Північ	488-495	163-172	214-220
Північний Схід	279-289	132	187-192
Середній Захід	408	108	202 - 204
Захід	466-469	76-78	177-178
Південь	232 - 246	68-73	131

2.2. Диктори-чоловіки

Регіон	ЧОТ макс. (Гц)	ЧОТ мін. (Гц)	ЧОТ сер. (Гц)
Північ	191 -203	87-93	130-131
Північний Схід	148-160	74-75	92-100
Середній Захід	286	117	138
Захід	259	77-81	140-148
Південь	442-457	101-102	163

Наступною інтонаційною характеристикою, розглянутою в ході інструментального аналізу, став частотний діапазон, що вимірюється в півтонах (пт). Людина сприймає не абсолютні, а відносні зміни в мовному сигналі і, зокрема, в частотному контурі фрази. Тому в нашому дослідженні абсолютні значення ЧОТ в герцах переведені у відносні одиниці: у півтони. Півтон – найменша відстань по висоті, можлива у двенадцатизвуковому темперованому стрію. Півтон є тією мінімальною величиною, яку нормальне людське вухо здатне розрізнити в мові. Зміни ЧОТ в промові, менші, ніж у півтону, слухаючими не сприймаються [3: 11].

Діапазон характеризує особливості мовного голосу конкретного індивіда та залежить від фізіологічних особливостей його голосового апарату. У досліджуваному матеріалі зміни голосового діапазону свідчать про варіативне використання цього параметра мови в реалізаціях носіїв різних територіальних груп діалектів. Нами була виявлена залежність даного показника від регіональної приналежності диктора. Чоловіки- та жінки-південці демонструють розширений діапазон голосу (19 – 20,5 пт та 17 – 18 пт відповідно). У міру просування на північ діапазон голосу помітно звужується, що підтверджує дані, отримані Е.А. Бабушкіної [2: 84] та складає у Північно-Східній регіональній групі 11 – 12 пт як в жіночих, так і в чоловічих реалізаціях, у Північній групі 7 – 8 пт у дикторів-жінок, та 6 – 8 пт у дикторів-чоловіків. Діапазон голосу в Середньо-Західній та Західній регіональних групах займає проміжне положення (13 – 15 пт в жіночих реалізаціях та 13 – 14 пт у чоловічих реалізаціях), що незначно відрізняється від показників частотного діапазону в Північно-Східній регіональній групі. У розгорнутому вигляді дані по жіночим та чоловічим групам, отримані в ході аналізу діапазональних характеристик, представлені у таблиці 3.

Таблиця 3.

Варіювання частотного діапазону в залежності від територіальної приналежності мовця

Регіон	Частотний діапазон (пт) (чоловіки)	Частотний діапазон (пт) (жінки)
Північ	6-8	7-8
Північний Схід	11-12	11-12
Середній Захід	13-14	13-15
Захід	13	14
Південь	19-20.5	17-18

Таким чином, дані аналізу частотних характеристик підтвердили виправданість виділення п'яти груп територіальних діалектів в досліджуваних реалізаціях читання монологічного тексту.

Розглянемо особливості гучності голосу. Під гучністю розуміється сприйнята сила звуку. Зміни гучності грають важливу роль при передачі емоційно-модальної інформації, більш важливі в смисловому плані частини

речення характеризуються більш високим рівнем сумарної інтенсивності, тобто більш голосні, ніж незначні частини пропозиції. Виділяють такі різновиди гучності [7: 55]: нормальна, підвищена та знижена. Основним акустичним корелятом гучності є інтенсивність. В ході інструментального експерименту були отримані осцилограми та графіки показників інтенсивності, що містять об'єктивні дані аналізу. Як показало дослідження, гучні характеристики в мові дикторів варіюються. Однак нам не вдалося виявити стійку залежність рівня гучності від фізіологічних, соціально-групових або регіональних особливостей мовця. Найвищі показники по інт.макс. були зафіксовані у диктора 14 (чоловік, 59 років, Теннесі – Південна група, професор) – 91,5 дБ та у диктора 6 (жінка, 23 роки, Массачусетс – Північно-Східна група, студентка) – 91,3 дБ (найнижчі показники по інт.макс демонструють диктор 20 (чоловік, 21 рік, Мен – Північно-Східна група) – 81 дБ і диктор 2 (жінка, 23 роки, Арканзас – Південна група) – 79,7 дБ.

У показниках по інт.мін. простежується наступна тенденція: у дикторів-чоловіків з Південних штатів вони становлять 30,6 дБ (диктор 15 – 58 років, Техас, менеджер; диктор 22 – 46 років, Джорджія, менеджер; диктор 14 – 59 років, Теннесі, професор), тоді як в цій же віковій групі у дикторів-чоловіків з Північних і Північно-Східних штатів показники по інт.мін рівні 52 – 53 дБ (диктор 3 – 51 рік, Іллінойс, консультант; диктор 5 – 47 років, Массачусетс, поліцейський; диктор 19 – 50 років, Пенсільванія). Варіювання показників по інт.мін у жіночій групі коливається в межах від 50 дБ (диктор 13 – 26 років – Коннектикут – Північно-Східна група, студентка) до 62,8 дБ (диктор 11 – 53 роки, Огайо – Північна група).

Середні значення інтенсивності у синтагмі мають практично рівні, маловаріативні показники. Узагальнені результати дослідження інтенсивності представлені у таблиці 4.

**Таблиця 4. Динамічні характеристики висловлювання
4.1. Чоловіки**

№	Вік	Штат	Рід занять + освіта	Інт.макс (дБ)	Інт.мін (дБ)	Інт.сер (дБ)
1	23	Арканзас	студент	83,9	51,8	67,9
3	51	Іллінойс	консультант	85,6	53	69,3
5	47	Массачусетс	поліцейський	87	52	69,5
8	23	Міннесота	выпускник коледжу	82,1	58,2	70,1
10	30	Нью-Йорк	актор	89,1	69,4	79,2
12	25	Огайо	студент	85,7	55,8	70,6
14	59	Теннесі	професор	91,5	30,6	61,1

15	58	Техас	менеджер	83,7	30,6	57,2
18	27	Канзас	немає даних	85,2	56	70,6
19	50	Пенсільванія	середня освіта	84,8	53,7	69,3
20	21	Мен	студент	81	50	65
22	46	Джорджія	менеджер	86,8	30,6	58,7
23	–	Каліфорнія	середня освіта	84,9	61,6	73,3

4.2. Жінки

2	23	–	выпускница ун-ту	79,7	60,1	70
4	48	Іллінойс	пенсіонерка	87	52	69,5
6	23	Массачусетс	студентка	91,3	52	71,6
7	28	Миннесота	актриса	83,5	53,7	70
9	36	Нью-Йорк	домогосподарка / вища освіта	84,5	60,5	72,5
11	53	Огайо	немає даних	86,3	62,8	74,6
13	26	Коннектикут	студ магістратури	76,8	50	63,4
16	23	Техас	студентка	86,3	56,3	71,3
17	47	Вісконсін	художник	80,2	51,3	65,8
21	20	Луїзіана	студентка	84,7	50,7	70,6
24	24	Каліфорнія	немає даних	87,8	50	68,9
25	46	Алабама	домогосподарка / вища освіта	83	52	67,5
26	21	Канзас	студентка	83	51	67

Розглянемо темпоральні відмінності інтонаційного оформлення регіонально-маркованих текстів. Під темпом зазвичай розуміється швидкість промови у часі. У темпоральний компонент інтонації включають також загальну фонаційну тривалість мовного відрізка, паузи. Вивчення темпоральних особливостей проводилося на матеріалі вузького корпусу дослідження. Дикторам пропонувалося прочитати текст обсягом одна друкована сторінка (приблизна кількість знаків – 1657, або 372 слова).

При оцінці темпу, яка проводилася на основі вимірювання часу, і середньослоговой тривалості (СДС), намітилося, по крайній мере, три ступені: середня, швидка, уповільнена. Аналіз темпоральних параметрів показав, що, виконання більшості дикторів характеризується середнім темпом.

В результаті проведеного експерименту можна зробити висновок, що особливості темпу залежать, в першу чергу, від роду занять людини, від його емоційного стану. Вік і рівень освіти впливають на темпоральні характеристики в набагато меншому ступені. Стан мовця в нашому дослідженні взагалі не грав помітної ролі, що обумовлено, на наш погляд, особливостями такого виду мовленнєвої діяльності як читання монологічного тексту. Порівняйте: чоловік (58 років, середня освіта, менеджер з продажу) – 1 хв. 44 сек.; чоловік (23 роки, випускник коледжу) – 1 хв. 40 сек.; жінка (24 роки, студентка) – 1 хв. 44 сек.; чоловік (51 рік, актор-аматор, консультант з фінансових питань, вища освіта) – 1 хв. 47 сек. (див. таблицю 5).

Таблиця 5. Залежність темпоральних характеристик від фізіологічних (вік), соціально-групових (рід занять)

№	стать	вік	Рід занять + освіта	час прочитання	середня тривалість складу (мс)
1	ч	23	студент унів-ту	2 мін 13 сек	400
2	ж	23	випускниця університету	1 мін 59 сек	127
3	ч	51	консультант з фінансових питань + актор-аматор / в/о	1 мін 47 сек	120
4	ж	48	пенсіонерка	2 мін 20 сек	223
5	ч	47	солдат морської піхоти у відставці, зараз поліцейський / 1 р коледжу	2 мін 01 сек	193
6	ж	23	студентка університету	2 мін 17 сек	212
7	ж	28	актриса+адміністратор	2 мін 00 сек	187
8	ч	23	випускник коледжу	1 мін 40 сек	100
9	ж	36	домохозяйка/в/о	2 мін 25 сек	220
10	ч	30	актор + вихователь / в/о	2 мін 02 сек	205
11	ж	53	немає даних	1 мін 58 сек	176
12	ч	25	студент університету	2 мін 29 сек	261
13	ж	26	студентка магістратури	2 мін 08 сек	185

14	ч	59	професор університету	2 мін 02 сек	138
15	ч	58	менеджер з продажу / середня спеціальна освіта	1 мін 44 сек	119
16	ж	23	студентка університету	1 мін 59 сек	110
17	ж	47	художник по костюмах, декоратор	1 мін 58 сек	127
18	ч	27	немає даних	2 мін 22 сек	185
19	ч	50	немає даних / середня освіта	2 мін 08 сек	139
20	ч	21	студ театрального коледжу	1 мін 57 сек	185
21	ж	20	студентка університету	2 мін 24 сек	230
22	ч	46	менеджер в готелі / середня освіта	2 мін 05 сек	290
23	ч	немає даних	немає даних / середня освіта	2 мін 50 сек	135
24	ж	24	немає даних	1 мін 44 сек	100
25	ж	46	домохозяйка / в/о	2 мін 10 сек	205
26	ж	21	студентка університету	2 мін 06 сек	202

Безпосередній вплив на темп мови дикторів зробило інтонаційне членування. Воно, як відомо, може бути обов'язковим та варіативним, а це дає можливість прочитати текст, розбиваючи його на короткі або довгі фрази. Інтонаційне членування також зумовило кількість і тривалість пауз. Розподіл на короткі фрази створює більшу кількість пауз та уповільнює загальний темп звучання тексту, і, навпаки, поділ на довгі фрази створює умови для прискореного темпу. У проаналізованому матеріалі вузького корпусу дослідження переважали синтагматические паузи, паузи хезитації практично були відсутні, що обумовлено особливостями такого виду мовної діяльності, як читання. Були зареєстровані наступні види пауз (див. таблицю 6). Дані за видами пауз і по співвідношенню часу фонації до часу паузації, а також показники коефіцієнта паузації, отримані в результаті електронно-акустичного аналізу та усереднені по дикторам, наведені в таблиці 7.

Таблиця 6. Тривалість пауз та види пауз

Типи пауз	Частотність вживання пауз (в %)
сверхкороткі паузи (до 100 мс)	39 %
короткі паузи (от 100 до 500 мс)	50%
середні паузи (от 500 до 800 мс)	11%

Таблиця 7. Варіативність паузального компонента інтонації

Диктор	Види пауз	Співвідношення часу фонации до часу паузації	Коефіцієнт паузації
1	середні	1.2	1.6
2	сверхкороткі	2.5	1.06
3	безпаузальна	–	1
4	короткі	2.6	1.3
5	короткі	2.3	1.7
6	короткі	2.3	1.9
7	короткі	2.7	1.8
8	сверхкороткі	2.3	1.5
9	сверхкороткі	2.1	1.7
10	сверхкороткі	2.3	1.5
11	короткі	1.8	1.1
12	середні	4	1.2
13	короткі	1.9	1.1
14	короткі	1.7	1.2
15	короткі	1.1	1.1
16	короткі	1.8	1.2
17	безпаузальна	–	1
18	короткі	1.9	1.3
19	безпаузальна	–	1
20	короткі	2.3	2.6
21	сверхкороткі	1.7	1.1
22	короткі	1.8	1.1
23	безпаузальна	–	1
24	сверхкороткі	2.5	1.1
25	короткі	2.4	1.03
26	короткі	2.8	1.06

Підсумовуючи вищевикладене, слід ще раз підкреслити, що темпоральні показники в аналізованих автором реалізаціях не виявили залежність темпу мови від регіональної приналежності дикторів.

Висновки з дослідження. Проведений акустичний експеримент дозволив автору розробити класифікацію територіальних діалектів американського варіанту мови. За основу цієї класифікації був узятий інтонаційний критерій (відмінності у синтагматичному членуванні речення, показників мінімального, максимального та середнього значень ЧОТ, діапазоні звучання та дистрибуції термінальних тонів). Згідно даним критерієм регіональні діалекти американського варіанту англійської мови поділяються на **п'ять основних типів**: Північний; Північно-Східний; Середньо-Західний; західний; Південний.

Північний тип охоплює територію штатів Міннесота, Вісконсін, Іллінойс, Огайо, представлений 7 дикторами. Дана група діалектів характеризується наступними інтонаційними параметрами: переважання двох-і трохсинтагменних фраз; при цьому загальне число інтонаційних груп коливається в межах від 1 до 5; використання переважно низької рівної мелодійної шкали у перед'ядерної частини та низького спадного або високого висхідного термінального тонів; найвищі показники мінімального (172 Гц), максимального (495 Гц) і середнього (202 Гц) рівня ЧОТ в жіночих реалізаціях; вузький частотний діапазон голосу (6 – 8 пт); вищі показники мінімальної інтенсивності звукового сигналу в порівнянні з іншими регіональними групами (52 – 53 дБ).

Північно-Східний тип, що включає штати Нью-Йорк, Массачусетс, Пенсільванія, Коннектикут, Мен (6 дикторів), близький за своїми інтонаційним характеристикам діалектам Північного регіону, але має і суттєві відмінності: нижчі, порівняно з Північним регіоном, показники мінімального (74 Гц), максимального (148 Гц) і середнього (92 Гц) значень ЧОТ в чоловічих реалізаціях; середній частотний діапазон (11 – 12 пт). Аналіз показників синтагматичною членування і мелодійного оформлення висловлювання не виявив відмінностей між Північним та Північно-Східним типами. Високі значення мінімальної інтенсивності у синтагмі також зближують Північно-Східні штати з Північними (52 – 53 дБ).

Західний тип представлений Каліфорнією (2 диктора) та характеризується: переважанням низького висхідного термінального тону в оповідних реченнях; відносно низьким мінімальним рівнем ЧОТ в жіночих та чоловічих реалізаціях (79 Гц і 77 Гц відповідно); відносно високими показниками максимального рівня ЧОТ серед дикторів – жінок (469 Гц); середнім діапазоном звучання (13 – 14 пт).

Середньо-Західний тип також представлений в нашому дослідженні тільки одним штатом – Канзас (2 диктора) – і займає проміжне положення по всім інтонаційним параметрам. Характерною відмінністю даного регіону

стало переважання середнього рівного термінального тону, а також найвищі показники мінімального рівня ЧОТ в чоловічих реалізаціях (117 Гц).

Південний тип поширений на території штатів Техас, Луїзіана, Арканзас, Алабама, Джорджія, Теннессі, представлений 9 дикторами. Мова носіїв Південного типу характеризується: більшою варіативністю синтагматичною членування в порівнянні з Північним та Північно-Східним типом (переважання трьох-, чотирьох- і п'ятисінтагмених фраз; при цьому загальне число інтонаційних груп змінюється від 2 до 6); використанням переважно Sliding scale та низького спадного і високого висхідного термінальних тонів; найнижчими значеннями мінімального (68 Гц), середнього (132 Гц) і максимального (232 Гц) рівнів ЧОТ в жіночих реалізаціях; найвищими показниками середнього (163Гц) та максимального (457 Гц) рівнів ЧОТ в чоловічих реалізаціях; розширеним діапазоном звучання (17 – 20,5 пт); найнижчими показниками мінімальної інтенсивності у синтагмі в чоловічій групі (30,6 дБ).

Як видно з наведеної вище класифікації, ступінь варіювання, інтонаційних параметрів вище по осі Північ – Південь, ніж по осі Захід – Схід. Це підтверджує теорію Девіда Кристала про те, що початковий поділ поселень на Південні та Північно-Східні впливає і на стан сучасних територіальних діалектів США [20: 34]. Таким чином, можна зробити висновок про те, що мова носіїв територіальних діалектів в АМА характеризується більшою варіативністю на сегментному рівні в порівнянні з супрасегментних.

Найбільш показовим інтонаційним параметром з'явився частотний діапазон, який звукується в міру просування з Півдня на Північ, а в Західних та Середньо-Західних діалектах займає проміжне положення.

Необхідно визнати, що проведене дослідження не дає повної картини територіальної варіативності інтонаційного оформлення висловлювання, оскільки представлені 18 штатів з 50. Здається, що розширення експериментального корпусу дослідження у майбутньому, дасть можливість більш повно розглянути інтонаційну специфіку регіонально пофарбованої мови і уточнити межі поширення територіальних діалектів в АМА.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агальцов А.А. Формы фонетического варьирования гласных в американском стандартном произношении. *Звучащая речь: теория и практика*: сб. науч. трудов. Вып. 453. М.: МГЛУ, 2000. С. 87 – 101.
2. Бабушкина Е.А. Территориальная вариативность просодии английской речи в США (экспериментально-фонетическое исследование речевого континуума по оси север-юг): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / М.: МГЛУ, 2000. 141 с.
3. Блохина Л.П., Потапова Р.К. Методика анализа просодических характеристик речи: методические указания. М.: МГПИИЯ, 1982. 73 с.

4. Бровченко Т.А. О просодике коммуникативных единиц монологической речи. *Интонация*. К.: Вища школа, 1978. 130 с.
5. Бровченко Т.А., Волошин В.Г. Обобщенный интонационный контур как форма изображения речевого сигнала. *Тезисы докладов на Всесоюзной школе-семинаре АРСО – 13* (г. Новосибирск, 23 – 28 июля 1984 г.). Новосибирск, 1984. С. 15 – 17.
6. Бровченко Т.А., Волошин В.Г. Методические указания по математической обработке и анализу результатов фонетического эксперимента. Одесса: ОГУ, 1986. 48 с.
7. Козырева М.Н. Введение в изучение английского речевого голоса (голосообразования). М.: Изд-во МГУ, 1986. 97 с.
8. Макдэвид Р.И. Диалектные и социальные различия в городском обществе. *Новое в лингвистике*. Вып. VII: Социолингвистика. М.: Прогресс, 1975. С. 363 – 381.
9. Пальченко Н.В. Социокультурный аспект акцентуации в американском варианте английского языка: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / М.: МГЛУ, 2002. 169 с.
10. Полетаев Д.И. Социальная дифференциация интонации в ограниченном речевом сообществе (экспериментально-фонетическое исследование на материале речи жителей г. Анкориджа, штат Аляска, США): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / М.: МГЛУ, 1997. 153 с.
11. Романова Е.Ю. Просодическая вариативность американской монологической речи в различных возрастных группах. *Фонетическая вариативность современной английской речи*: вестник Московского государственного лингвистического университета. Вып. 523. Серия Лингвистика. М.: Рема, 2007. С. 116 – 125.
12. Соболев Ю.А. Языковые контакты в диалектах Верхнего Среднего Запада США (взаимодействие вокалических систем): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / ЛГУ им. Жданова, 1986. 212 с.
13. Шахбагова Д.А. Фонетические особенности произносительных вариантов английского языка. М.: Высш. школа, 1982. 128 с.
14. Швейцер А.Д. Социальная дифференциация английского языка в США. М.: Наука, 1983. 216 с.
15. Шевченко Т.И. Социальная дифференциация английского произношения: моногр. М.: Высш. шк., 1990. 142 с.
16. Якутина М.В. Темпоральные характеристики судебной речи американских юристов (на материале звучащей речи участников судебного процесса в Верховном суде США). *Фонетическая вариативность современной английской речи*: вестник Московского государственного лингвистического университета. Вып. 523. Серия Лингвистика. М.: Рема, 2007. С. 192 – 203.
17. Campbell L. Sociolinguistics in the USA. *Sociolinguistics: an international Handbook of the science of language and society* / ed. Ulrich Ammon,

- Norbert Dittmar, Klaus J. Mattheier, and Peter Trudgill. Berlin: Mouton de Gruyter, 2006. P. 252 – 266.
18. Carver C.M. *American Regional Dialects: A Word Geography*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1989. 336 p.
  19. Cassidy F.C. *Dialect studies: regional and social. Current trends in linguistics*. Vol. 10, Pt. 1. The Hague, Mouton, 1973. P. 75 – 100.
  20. Crystal D. *English as a global language*. Cambridge University Press, 2003. 212 p.
  21. Kurath H. *The Pronunciation of English in the Atlantic States*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1961. 182 p.
  22. Labov W. *Sociolinguistic Patterns*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1972. 344 p.
  23. Labov W. *Coexistent Systems in African-American English. The Structure of African-American English* / ed. S. Mufwene, J. Rickford, J. Baugh and G. Bailey. London: Routledge, 1998. P. 110 – 153.
  24. Labov W. *Pursuing the cascade model. Social dialectology: in honour of Peter Trudgill* / ed. David Britain and Jenny Cheshire. Vol. 16. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2003. P. 9 – 22.
  25. McDavid R. *Varieties of American English*. Stanford University Press, 1980. 383p.
  26. Preston D. *Systematic accommodation. Social dialectology: in honour of Peter Trudgill* / ed. David Britain and Jenny Cheshire. Vol. 16. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamin's Publishing Company, 2003. P. 39 – 58.
  27. Trudgill P. *The Social Differentiation of English in Norwich*. Cambridge: Cambridge University Press, 1974. 211 p.
  28. Trudgill P. *Sociolinguistics: An Introduction*. Middlesex: Penguin Books Ltd, 1976. 189 p.